vědy západních univerzit. Příčinu tohoto regresivního vývoje západní vědy můžeme hledat v neoliberálních reformách vysokého školství a vědeckých institucí. Pokud majetkový cenzus v podobě školného reprodukuje třídní exkluzivitu elitních angloamerických univerzit, kde Jakub S. Beneš studoval a působí, stává se sociální původ hlavním předpokladem přístupu k jejich vzdělávacím a profesním příležitostem, zatímco vědecké kompetence nabývají druhořadého významu. Výsledkem je toto vědecké dílo bez metodologie.

Mgr. Tomáš Schejbal
Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy
student doktorského programu
tschejbal1989@gmail.com

DOI: 10.14712/30298393.2026.17

Hellmut G. HAASIS, *Smrt v Praze: atentát na Reinharda Heydricha*

Praha, Prostor 2024, překlad Zlata Kufnerová, 284 stran,
ISBN 978-80-7260613-9

Čtenáře jistě napadne otázka, proč psát recenzi na knihu, která již v českém překladu vyšla třikrát (v nakladatelství Prostor jde o druhé vydání). Odpověď je nasnadě – žádná recenze v češtině nebyla dle databáze *Bibliografie dějin českých zemí* publikována.[1] Dalším důvodem je obliba, kterou již třetí vydání této publikace naznačuje. Jaké jsou tedy silné a slabé stránky tohoto titulu?

Rozhodně je třeba ocenit čtivost textu. Německý spisovatel Hellmut G. Haasis však v knize opakuje některé mýty, které se s atentátem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha opakují. Navíc některé autorovy dedukce stojí na základě sporé pramenné základny. Poznámkový aparát odkazuje obvykle pohříchu pouze na sekundární odbornou literaturu.

Kniha začíná načrtnutím Heydrichova psychologického profilu, přičemž vychází ze starší publikace Güntera Deschnera *Reinhard Heydrich. Architekt totální moci*.[2] Podle Haasise je nutné spatřovat důvody Heydrichovy pozdější

1) Bibliografie dějin Českých zemí, Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i. [online], 2021, [citováno dne: 12. 11. 2025]. Dostupné z: https://biblio.hiu.cas.cz.
2) Günther DESCHNER, *Reinhard Heydrich. Architekt totální moci*, Praha 2002.

brutality v šikaně, jež zažil v raném mládí, a v ústrcích, které musel snášet v námořnictvu. Oporu pak měl nalézt díky své ženě Lině v nacistické straně. V této části Haasis reprodukuje již vyvrácené tvrzení o druhořadém postavení Reinharda Heydricha vůči Reichsführerovi SS Heinrichu Himmlerovi. A rovněž autorovi můžeme vyčíst, že vychází z deníku Felixe Kerstena, jehož autenticitu již před lety vyloučil nizozemský historik Luis de Jong.

V další kapitole čerpá Haasis informace o českém odboji a celkové situaci v protektorátu Čechy a Morava do příjezdu Reinharda Heydricha do Prahy z vynikající publikace německého historika Detlefa Brandese *Češi pod německým protektorátem*.[3] Z toho důvodu kapitolu můžeme považovat za víceméně přesnou.

Popis průběhu Heydrichovy vlády v Praze Haasis opírá mimo jiné o práce Miroslava Kárného. Díky tomu se vyhnul Deschnerově chybné dedukci, že si říšský protektor na svou stranu získal dělnictvo výhodami, které pracujícím uděloval. Zmiňuje i Heydrichův tajný projev, který proslovil na Pražském hradě dne 2. října 1941. Dle autora knihy byl Heydrich fascinován osobností Albrechta z Valdštejna a údajně si měl nechávat předkládat i knihy o české historii. Byť Heydrich napsal do novin článek o svatém Václavu a jeho příchylnosti k německé říši, zdá se záliba zastupujícího říšského protektora v českých dějinách pozdějšími historiky zveličovaná.[4]

Heydrichův zvyk jezdit bez ozbrojeného doprovodu Haasis vysvětluje na základě knihy *Anatomie lidské destruktivity* od německého psychologa Ericha Fromma.[5] Nakolik zastupujícímu říšskému protektorovi přinášela blízkost nebezpečí „erotickou rozkoš", už ale nezjistíme.

Než Haasis přikročí k líčení samotného atentátu, seznamuje čtenáře na základě práce Miroslava Ivanova *Atentát na Reinharda Heydricha* s přípravami československých parašutistů ve Velké Británii.[6] I když se práce Miroslava Ivanova vyznačují čtivostí, nelze jejich obsah nekriticky přebírat. Ivanov totiž často pracuje bez kritické reflexe svých zdrojů. Ve svém textu Haasis prezidenta Beneše považuje za jednoho z plánovačů útoku na Heydricha. Prezidentova účast na plánování této operace je však otázkou. Rovněž je diskutabilní, kde

3) Detlef BRANDES, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*, Praha 1999.
4) Srov. s G. DESCHNER, *Reinhard Heydrich*, s. 244–262.
5) Erich FROMM, *Anatomie lidské destruktivity*, Praha 2007.
6) Miroslav IVANOV, *Atentát na Reinharda Heydricha*, Praha 2008.

vzal Haasis informaci o tom, že by o cíli operace Anthropoid byli zpraveni pouze Sověti. Každopádně ji můžeme s klidem považovat za mylnou.

Poměrně nepřesně je líčena vnitřní motivace Gabčíka s Kubišem, kteří se dle autora těšili na budoucí slávu, a proto nezničili po seskoku své padáky, což dle pokynů měli. Haasis si neodpustil zmínit možný románek Jozefa Gabčíka s Liběnou Fafkovou, pro který ale chybí důkazy.

Při líčení samotného atentátu přiřkl Haasis výsadkáři Josefu Valčíkovi roli pozorovatele, který dával útočníkům znamení zrcátkem. Jeho účast je více než diskutabilní, a navíc dle zjištění Jaroslava Čvančary bylo 27. května 1942 zataženo, takže by Valčík žádné znamená tohoto typu dávat nemohl. Při líčení útěku parašutistů z místa atentátu Haasis uvádí zcela vyfabulovanou informaci o tom, že si výsadkář při útěku sám postřelil nohu, ale toto zranění ze studu tajil. Další průběh vyšetřování atentátu Haasis vykresluje na základě kvalitní publikace Jaroslava Andrejse *Smrt boha smrti*, takže tato část je poměrně přesná.[7] Poté, co autor popíše Heydrichův skon, pokračuje ve vyjmenovávání pietních aktů, kterých se zastupujícímu říšskému protektorovi dostalo. Za poměrně směšné můžeme považovat Haasisovo vysvětlení, proč Heydrich nejezdil v opancéřovaném voze. Jeho vlastní teze, která není nijak podložena prameny nebo odkazy na sekundární literaturu, že si zastupující říšský protektor mohl uvědomit špatnost svých činů a jízda v otevřeném voze pak měla představovat „kamuflovanou sebevraždu", je dost nepravděpodobná. Je však patrné, že zde vycházel z již citované knihy Ericha Fromma.

Následně autor popisuje situaci v protektorátu v období po provedení atentátu, zradu Karla Čurdy a zatýkání pomocníků československých parašutistů. Další kapitola je věnována boji výsadkářů v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Když bylo jasné, že je třeba parašutisty přemístit z pravoslavného chrámu, měl podle Haasise Jan Sonnevend (odbojář, předseda starších české pravoslavné církve) jít za strahovským opatem, který měl pomoc parašutistům odmítnout, protože byl katolík a ne husita. Kde tuto informaci autor knihy vzal, je otázkou. Poslední boj v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje pak popisuje na základě již zmíněné Ivanovovy knihy.

V další kapitole se dozvídáme o spekulacích týkajících se přípravy plánu útoku. Zde autor vychází mimo jiné z již překonané a fabulacemi plné knihy

7) Jaroslav ANDREJS, *Smrt boha smrti*, Praha 2008.

Dušana Hamšíka a Jiřího Pražáka *Bomba pro Heydricha*.[8] Nicméně kapitolu zpracovávající dobové zprávy k atentátu považuji za poměrně kvalitní.

Zajímavý je název jedenácté kapitoly *Kolem atentátu bují legendy*. Vzhledem k tomu, kolik legend a nepravd autor ve své knize sám šíří jako skutečnosti, mohla se s trochou nadsázky takto jmenovat celá kniha. V kapitole však rozporuje mýty, které kolem atentátu šířila Heydrichova manželka Lina (například že její muž po Gabčíkovi vystřelil, což nebyla pravda), dále zmiňuje chyby v líčení Waltera Schellenberga,[9] ze kterého však na několika místech své knihy Haasis paradoxně čerpá. I když autor přidal ke strůjcům útoku na Heydricha Josefa Valčíka, rozporuje, že by se akce účastnili celkem čtyři parašutisté (existuje totiž mýtus, že se útoku zúčastnil i kapitán Adolf Opálka).

Poměrně zdařilá je naopak předposlední kapitola zaměřená na zmínky o Heydrichově smrti v tisku a následné připomínání československých parašutistů v literatuře a na místech paměti. Poslední kapitola je věnována připomínání si a debatám ohledně útoku na Heydricha po sametové revoluci. Závěrečná část přibližuje expozici v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici.

Z předcházejících řádků je patrné, že Haasisova práce nepřináší žádné nové informace. Často upevňuje spíše mýty nebo staví výklad na chybných dedukcích autora, který nevychází z dobových pramenů, nýbrž pouze ze sekundární literatury. Z toho důvodu se jedná o nepříliš zdařilou popularizaci. Kniha je psaná velmi čtivě, bohužel však v tomto případě forma překonala obsah na všech úrovních. Doufejme tedy, že v nadcházejících letech bude vycházet kvalitnější literatura o tomto klíčovém období našich dějin.

PhDr. Miroslav Záveský
ZŠ a MŠ Dolákova, Praha 8
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
student doktorského programu
miroslav.zavesky@email.cz

DOI: 10.14712/30298393.2026.18

8) Dušan HAMŠÍK – Jiří PRAŽÁK, *Bomba pro Heydricha*, Praha 1963.
9) Walter SCHELLENBERG, *The Schellenberg memoirs*, Londýn 1956.